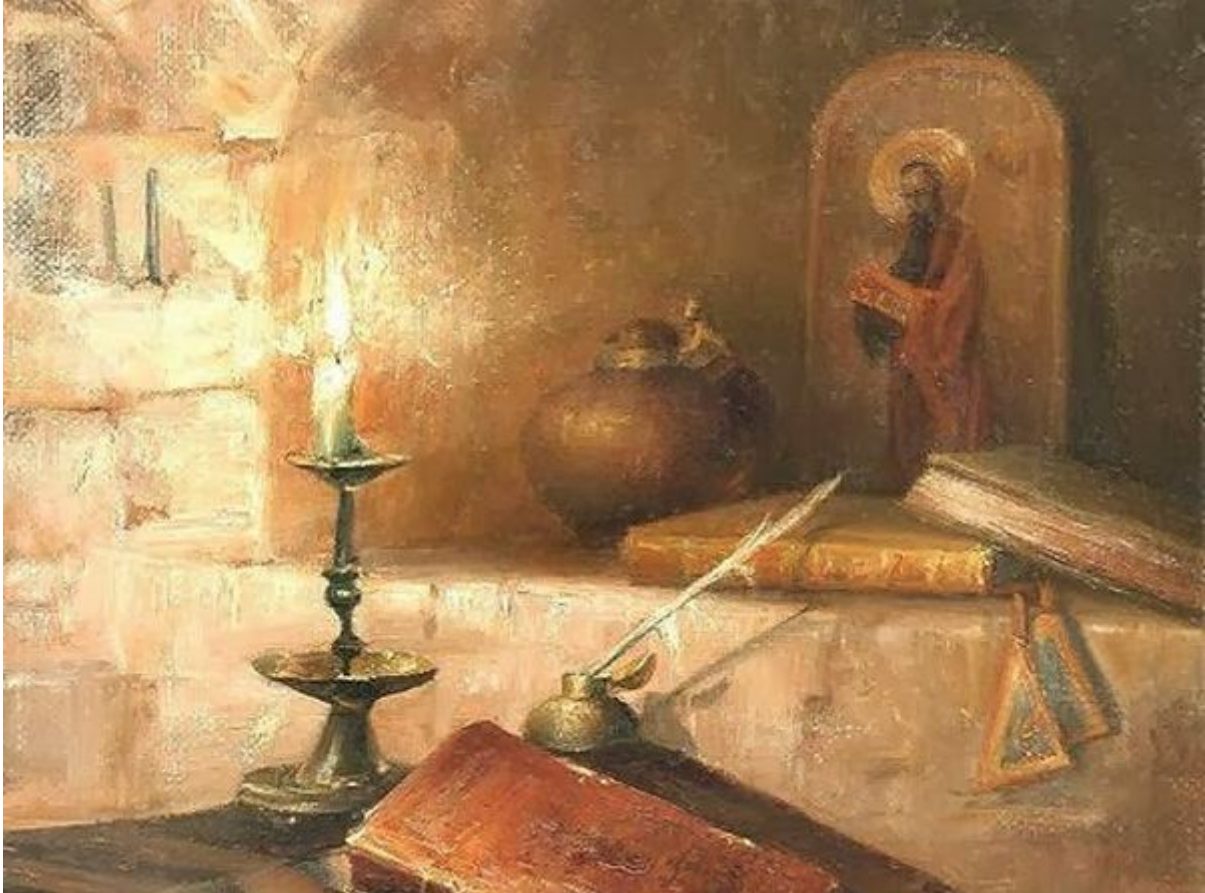

Η ελευθερία του προσώπου (πρωτοπρεσβύτερος Ευστράτιος Καρατσούλης)

/ [Πεμπτούσία](#)

Το θέμα της ελευθερίας του ανθρώπου είναι ένα κεφαλαιώδες ζήτημα στην ορθόδοξη ανθρωπολογία. Σύμφωνα με αυτή ο άνθρωπος είναι πλασμένος να είναι ελεύθερος. Η ελευθερία είναι αποτέλεσμα της κατ' εικόνα δημιουργίας του ανθρώπου από τον Θεό και έχει την ευκαιρία και την δυνατότητα να χρησιμοποιήσει το αυτεξούσιο για να φθάσει στο καθ' ομοίωση. Αυτή δεν είναι μία οντολογική δυνατότητα του ανθρώπου, αλλά γίνεται κατά χάριν με την συνάντησή του ανθρώπου με τον Θεό.

Η ελευθερία στην ορθόδοξη θεολογία δεν αποτελεί μία ελεύθερη απόφαση ανάμεσα σε κάποιες επιλογές. Πραγματική ελευθερία είναι η υπέρβαση των επιλογών, της αναγκαιότητας, της φθαρτότητας και της αμαρτίας. Η πραγματική ελευθερία βιώνεται από τον άνθρωπο όταν βρίσκεται μακριά από τα πάθη, τα οποία τον δεσμεύουν και τον περιορίζουν [216]. Η οντολογική ελευθερία του ανθρώπου επιτυγχάνεται αρχικά με την απομάκρυνση και την αποκοπή των παθών και την

συνεργασία του ανθρώπου με τις άκτιστες ενέργειες του Θεού και την συνάντησή του με τον Χριστό [217]. Στην ορθόδοξη παράδοση η ελευθερία δεν είναι μία ιδέα, αλλά ένα πρόσωπο. Το πρόσωπο αυτό δεν είναι άλλο από το πρόσωπο του Χριστού [218].

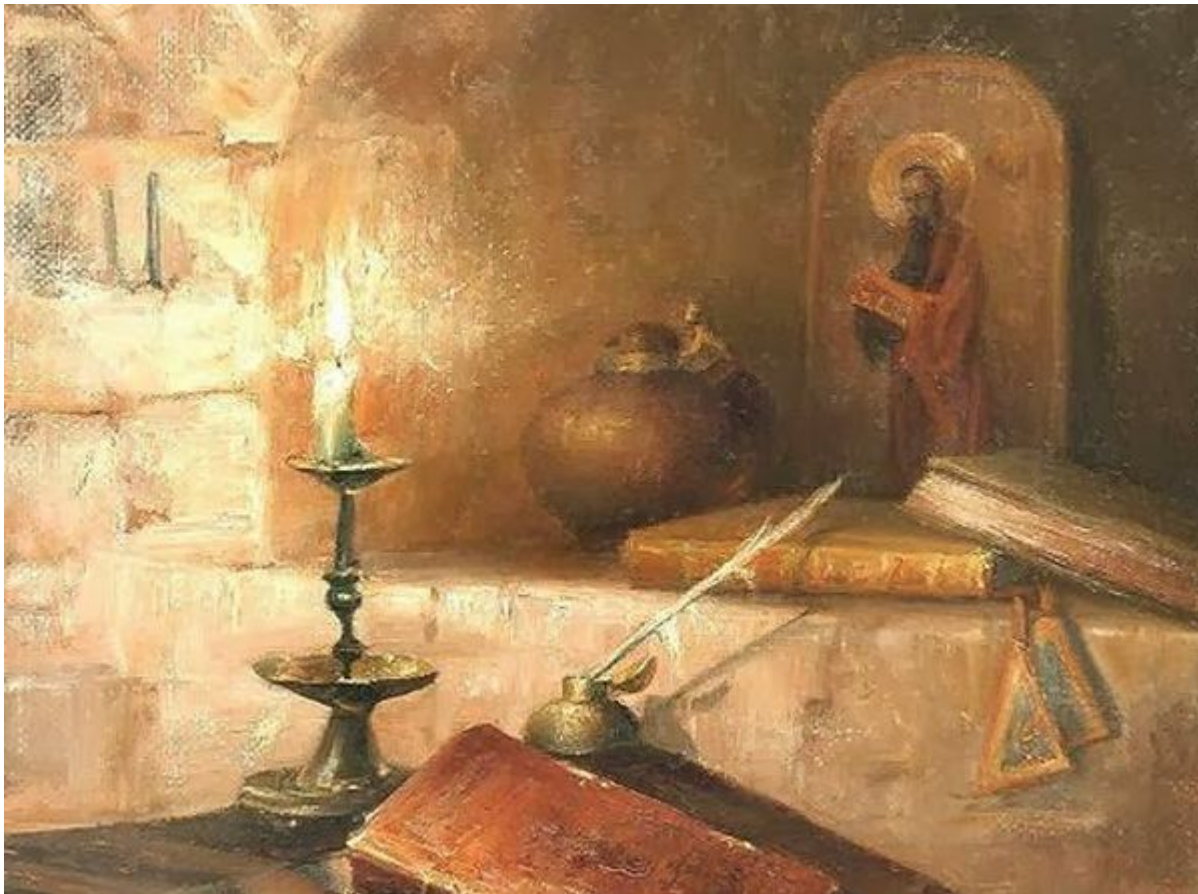

Ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να ακολουθήσει τον δρόμο προς τον Χριστό και την Βασιλεία Του [219]. Στη πνευματική ζωή η ελευθερία του ανθρώπου παίζει ένα καθοριστικό ρόλο στην σωτηρία του. Στο μυστήριο της εξομολόγησης ο πνευματικός πατέρας δεν εξουσιάζει, δεν επιβάλλει ούτε διατάζει τον πιστό. Σέβεται την προσωπική ελευθερία και την ξεχωριστή προσωπικότητα του κάθε ανθρώπου. Η αληθινή πατρότητα δεν είναι σαδιστική, αλλά θυσιαστική, και όσο πιο πολύ σβήνει τον εαυτό του ένας πατέρας, τόσο μεγαλύτερη είναι ωφέλεια για τον άνθρωπο [220]. Η ανιδιοτελής παρουσία του πνευματικού πατέρα, η οποία δεν υποδουλώνει αλλά οικοδομεί, είναι το ζητούμενο σε μία πνευματική σχέση [221].

Δεν θέλει να αποσπάσει μία μηχανική υπακοή, αλλά προσπαθεί να οδηγήσει τα πνευματικά του παιδιά στην πνευματική ωριμότητα, ώστε να μπορούν να αποφασίζουν πλέον μόνα τους [222]. Ο πνευματικός πατέρας βοηθά να ανακαλύψει ο κάθε άνθρωπος το βαθύτερο εαυτό του και με την Χάρη του Αγίου Πνεύματος να ξεπεράσει τα στενά ανθρώπινα όρια και να φθάσει στην σωτηρία. Η συνεργασία της ελευθερίας του ανθρώπου με την Θεία Χάρη φέρνει την σωτηρία στον άνθρωπο. Ούτε η θεία χάρη χωρίς την ανθρώπινη συνεργασία, ούτε η προσπάθεια του ανθρώπου χωρίς την βοήθεια του Αγίου Πνεύματος τον οδηγούν στην σωτηρία. Στα πλαίσια αυτής της συνεργασίας κατανοείται η ελευθερία και η

ευθύνη του ανθρώπου, ως αυτεξούσιου όντος στο έργο της σωτηρίας του.

Στην ΠΠΘ η ελευθερία αποτελεί ένα εσωτερικό γεγονός συνυφασμένο με την αλήθεια, το οποίο δεν έχει καμία σχέση με τις εξωτερικά εναλλακτικές ελεύθερες επιλογές και δυνατότητες του ανθρώπου. Ο Rogers κατανόησε ότι η ελευθερία του δυτικού πολιτισμού είναι μία στείρα ελευθερία, η οποία περιορίζει τον άνθρωπο να αποφασίζει κάθε στιγμή ανάμεσα σε κάποιες εναλλακτικές λύσεις και επιλογές. Έτσι λοιπόν διαφοροποιήθηκε υποστηρίζοντας ότι η πραγματική ελευθερία είναι η δυνατότητα του ανθρώπου να επιλέγει σε οποιαδήποτε στιγμή και συνθήκη αυτό, το οποίο πραγματικά επιθυμεί. Αυτή την ονόμασε εσωτερική υπαρξιακή ελευθερία. Αυτή η ελευθερία δίνει το θάρρος στον άνθρωπο να βαδίζει σε άγνωστες στον ίδιο περιοχές και νέες ανακαλύψεις για τον εαυτό του και τον κόσμο [223]. Δίνει επίσης την δυνατότητα να ανακαλύψει το νόημα της ζωής του μέσα από τον εαυτό του. Αυτό είναι το βάρος της υπευθυνότητας, για να πορευθεί στη ζωή του θετικά και εποικοδομητικά [224].

Στην θεραπευτική διαδικασία η ελεύθερη συμμετοχή του ανθρώπου αλλά και η διακριτική παρουσία του πνευματικού ή του θεραπευτή είναι απαραίτητα. Συγκεκριμένα ο θεραπευτής στην σχέση με την μη - κατευθυντικότητα δεν κατευθύνει τον πελάτη, αλλά τον ακολουθεί, βάσει των δικών του προτεραιοτήτων και επιθυμιών. Τον αποδέχεται και αγαπά ακόμα και τις

αρνητικές πλευρές του πελάτη βοηθώντας τον να βγάλει όλη την θετική πλευρά του εαυτού του και να καταστεί ένα πλήρως – λειτουργικό πρόσωπο [225].

Ο περιορισμός της ελευθερίας του ανθρώπου κατά την ΠΠΘ απειλείται όχι μόνο από τις εξωτερικές παρεμβάσεις, όσο και εσωτερικούς κινδύνους, οι οποίοι προέρχονται από την διαστρεβλωμένη αντίληψη στην αντιμετώπιση των εμπειριών του και της πραγματικότητας [226]. Η προσκόλληση σε επιλογές του παρελθόντος, η εμμονή σε αυτές, η αδυναμία αλλαγής τους μπορούν να οδηγήσουν τον άνθρωπο στην δέσμευση της ελευθερίας του. Αυτή η αμυντική στάση έναντι των αλλαγών στην ζωή του ανθρώπου μπορεί να τον οδηγήσει στην διαστρέβλωση της πραγματικότητας με αποτέλεσμα την στέρηση της ελευθερίας του [227]. Ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να βιώσει την πραγματικότητα χωρίς να την διαστρεβλώσει ή να την τροποποιήσει σύμφωνα με το συμφέρον του. Ελευθερία κατά τον Rogers σημαίνει την ικανότητα του ανθρώπου να επιλέξει ό,τι νομίζει ο ίδιος καλύτερο γι' αυτόν, χωρίς να επηρεάζεται από τις γνώμες και τις προσδοκίες τρίτων [228].

Η ελευθερία λοιπόν στην θεραπευτική σχέση της ΠΠΘ επηρεάζεται τόσο από εσωτερικούς όσο και από εξωτερικούς παράγοντες. Η προσωποκεντρική διάσταση έχει καθαρά ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα σε αντίθεση με την ελευθερία της ορθόδοξης θεολογίας, η οποία ξεφεύγει από τα ανθρώπινα όρια και φθάνει στον Θεό. Η ελευθερία στην ΠΠΘ είναι ένας αγώνας του ανθρώπου να κατανοήσει τον εαυτό του, την ζωή και τους άλλους, ενώ η ελευθερία κατά την ορθόδοξη παράδοση δίνει την δυνατότητα της συνάντησης και ένωσης του ανθρώπου με τον Θεό. Η εμπειρία του Θεού είναι καταλυτική στην ζωή του ανθρώπου, διότι τον ανακαινίζει, τον θεοποιεί, βγάζοντάς τον από τα στενά και δεσμευτικά όρια της ανθρωπίνης φύσης.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

216. «ελευθερία δε και ευδαιμονία εστί ψυχής, η γνησία καθαρότης και των προσκαίρων η καταφρόνησις» Αντώνιος ο Μέγας, Παραινέσεις περί χρηστής πολιτείας 18, Φιλοκαλία Α΄, σ. 7.

217. «Ελευθερία εστι νοητή η των παθών απαλλαγή, ης ουδείς επιτυγχάνει άνευ ελέους Χριστού» Οσιος Θαλάσσιος, Δεύτερη εκατοντάδα περί της αγάπης και εγκρατείας 33, Φιλοκαλία Β΄, σ. 213.

218. «εάν ούν ο υιός υμᾶς ελευθερώσῃ, ὧντως ἐλεύθεροί ἐσεσθε.» Ιω. 8 :

36.

219. «Όστις θέλει οπίσω μου ελθεῖν, απαρνησάσθω εαυτόν και ἀράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθήτω μοι» Μαρκ. 8, 34.

220. Olivier Clément, Η θεολογία μετά τον 'θάνατο του Θεού' (Αθήνα : Δωδώνη, 1973) σ. 71.

221. «Τον από ενός λόγου μη υπακούοντα, μη βιάζου μετά φιλονεικίας· αλλά το κέρδος, ο απέβαλεν εκείνος, συ περιποίησον σαυτώ. Πλέον γαρ της εκείνου διορθώσεως, ωφελήσει σε η ανεξικακία» Μάρκος Ασκητής, «Περί των οιομένων εξ έργων δικαιούσθαι» 213, Φιλοκαλία τ. Α΄, σ. 124.

222. Yves Hamant ο.π., σ. 124. και Σωφρόνιος Σαχαρώφ, Αγώνας θεογνωσίας, ο.π., σ. 265.

223. Τόνυ Μέρυ, ο.π., σ. 97.

224. Αλέξανδρος Κοσμόπουλος και Γρηγόρης Μουλαδούδης, ο.π., σσ. 36-37.

225. Carl Rogers, «Δύο διαφορετικές τάσεις» στο Ρόλο Μαίη και Άμπραχαμ Μάσλοου κ.α. Υπαρξιακή Ψυχολογία (Αθήνα : Επίκουρος, 1979) σ. 123.

226. Τόνυ Μέρυ, ο.π., σσ. 61-62.

227. ο.π., σσ. 91-95 και σσ.124-125.

228. Αλέξανδρος Κοσμόπουλος και Γρηγόρης Μουλαδούδης, ο.π., σ. 43 και Τόνυ Μέρυ, ο.π., σσ. 98-103.